

GANIJA Halid¹

ULOGA I ZADACI PRVOG POLICAJCA NA MJESTU DOGAĐAJA

THE ROLE AND TASKS OF FIRST OFFICER ON THE CRIME SCENE

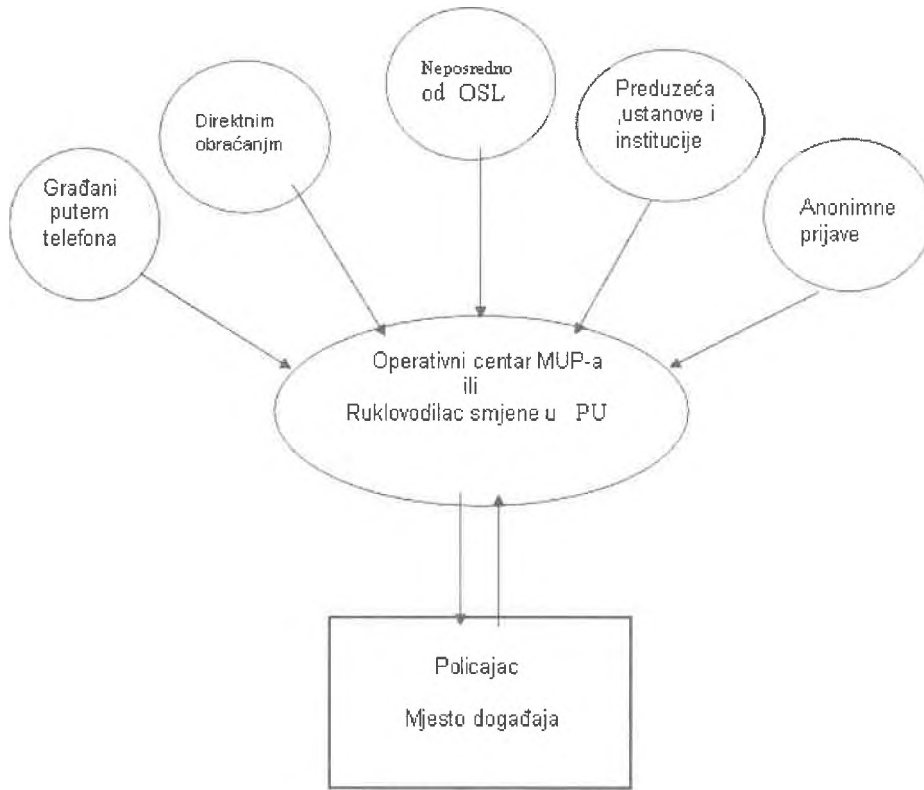
U svakodnevnom policijskom radu se susrećemo sa terminom osiguranje lica mjesta. Šta je to ustvari? Osiguranje lica mjesta događaja je prva i osnovna radnja u okviru uviđaja koja se preduzima odmah nakon saznanja za događaj i nakon odluke da se vrši uviđaj, a obavljaju je isključivo policajci u uniformi.

Organi unutarnjih poslova najčešće obavještenja o određenim događajima dobiju od građana ili neposrednim uočavanjem od strane službenika policije.

Obavještenja se daju operativnom centru u sjedištu ministarstva, policijskim upravama, tj. policijskim stanicama, a nerijetko i neposredno službenicima policije na terenu, uglavnom putem telefona ili direktnim obraćanjem službenicima operativnog centra, odnosno rukovodiocu smjene.

Po prijemu informacije o određenom događaju, operativni centar MUP-a, ako je on primio informaciju, obavještava mjesno nadležnu PU koja odmah upućuje slobodnog najbližeg uniformisanog policajca ili policijsku patrolu na mjesto događaja s ciljem osiguranja lica mjesta. U svakodnevnoj praksi u pravilu to osiguranje provode organi unutarnjih poslova putem uniformisanih službenih lica i adekvatnim sredstvima.

¹ Mr. sc., Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo

Osiguranje lica mjesta događaja predstavlja jako važnu radnju u daljnjem rasvjetljavanju nepoznanica vezanih za sam događaj, jer će i rezultati istrage zavisiti od kvaliteta osiguranja lica mjesta događaja.

Hitnost izlaska na lice mjesta i njegovo osiguranje je bitan detalj za hitnost kod uviđaja i njegovog kvaliteta. Bilo kakvo kašnjenje pri izlasku i osiguranju lica mjesta zasigurno će doprinijeti odlasku eventualnih očevidaca događaja i uticat će na sadržaj i kvalitet tragova. Protokom vremena (ovisno o vrsti, kvalitet i količina tragova i predmeta u vezi sa događajem, lokaciji, konfiguraciji i topografiji lica mjesta, okolnostima itd.) vrlo brzo dolazi do promjena na tragovima i predmetima, a koji su u vezi sa krivičnim djelom, što postepeno ili naglo smanjuje njihovu otkrivačku i

identifikacijsku vrijednost. Posebno je karakterističan otvoreni prostor kada se javlja traseološki informacijski deficit-manjak, koji može biti takve prirode da se početkom uviđaja umanju (manje ili više) relevantna veza između tragova i predmeta i krivičnog djela, odnosno njegovog učinitelja.

Uloga prvog uniformisanog policajca na mjestu događaja je da osigura predmete i tragove i iste zaštiti od otuđenja, pomjeranja, uništenja i propadanja.

Kod prijema informacija o događaju jako je važno, a kad god je to moguće, prikupiti i odmah zabilježiti što više informacija o događaju, tačnoj lokaciji, stepenu opšte opasnosti po okolinu, (vrsta događaja, hitnost intervencije, potrebu za angažovanjem medicinske pomoći, vatrogasaca i eventualno drugih specijalističkih ekipa). Isto toliko je važno da dežurni službenik koji je zaprimio informaciju bude taj koji će jasno prenijeti informaciju policajcu ili patroli koje upućuje na mjesto događaja. Nisu rijetki slučajevi da se informacije primaju površno i bez konkretnih podataka o događaju, te se iste takve prenesu službenicima policije koji se upućuju na mjesto događaja pa se dogodi da se policajci usmjere na drugu lokaciju, čime se direktno umanjuje efikasnost policije. Takođe ovakvim propustima i postupcima se gubi ugled i povjerenje kod građana koji se nalaze na licu mjesta ili događaj posmatraju iz neposredne blizine. Vrlo su česti komentari građana na sporst izlaska policije na mjesto događaja.

Primljena informacija od operativnog centra ili rukovodioca smjene je zadatak policajcu odnosno patroli policije. Policajac je dužan dok ide ka mjestu događaja da razmisli o događaju i na bazi ranijih iskustava planira mjere i radnje koje će preduzeti, iako dosadašnja praksa ne bilježi da su dva događaja ista, ali uloga i zadaci policajca na osiguranju lica mjesta uglavnom je slična.

Po dolasku na mjesto događaja policajac je dužan da uoči sve činjenice vezane za događaj i da poduzme odgovarajuće mjere u cilju osiguranja dokaza i preduzimanja drugih mjera (pružanje prve pomoći povrijeđenim, hvatanje izvršioca

krivičnog djela, zaštita života i imovine, korištenje službenih pasa i zaštita tragova i predmeta od atmosferskih promjena).

Po dolasku uviđajne ekipe na mjesto događaja patrola ili policajac su dužni da tužioca upoznaju o stanju lica mjesta događaja (zatečenom stanju, o svim nastalim promjenama) a zatim se pridružuje radu uviđajne ekipe. Pogrešno je, a u praksi se događa da po dolasku ekipe za uviđaj policajci/policajac koji su prvi stigli na lice mjesta događaja i osiguravali ga napuste isto prije završetka rada ekipe za uviđaj. Ovi policajci moraju znati da od njihovog kvaliteta izvršenja tog zadatka zavisi daljnji ishod rasvjetljavanja događaja i hvatanje izvršioca krivičnog djela.

Idealna je situacija kada uviđajna ekipa zatekne potpuno ne izmijenjeno stanje i izgled mjesta izvršenog krivičnog djela i uniformisani policajci omoguće nesmetan rad koji predstoji uviđajnoj ekipi.

Vrlo su česti slučajevi u praksi da uniformisani policajci koji imaju zadatak osiguranja lica mjesta ne ostvaruju profesionalnu ulogu na mjestu događaja, nego često nepotrebno i pred neovlaštenim osobama glasno komentarišu o događaju, iznose svoje prognoze, donose zaključke, bacaju opuške od cigareta i od sebe odbacuju druge predmete, koji mogu da dovedu u zabludu uviđajnu ekipu kod pronalaska tragova izvršenja krivičnog djela, a kasnije i rasvjetljavanja krivičnog djela. Također evidentna je pojava da policajci koji su zaduženi za osiguranje lica mjesta isto čine površno i neprofesionalno sjedeći u službenim vozilima ili u prostorijama izvršenja krivičnog djela, konzumirajući pritom hranu, piće i cigarete, a da nisu dovoljno posvetili pažnje pregledu šireg mjesta događaja i prikupljanju obavještenja vezano za događaj. Nesporno je da mnogi događaji djeluju na emocije policajca koji osigurava lice mjesta, te da on u svojim postupcima podleže tim uticajima. Da bi kvalitetno obavio svoj zadatak, on mora te emocije potisnuti, a dati prednost struci i profesionalnosti.

Uzimajući u obzir sve navedene negativnosti, a i cilju profesionalnog i kvalitetnog obavljanja ove važne radnje, postupak uniformisanih policajaca koji osiguravaju mjesto događaja sastojao bi se u sljedećem:

1. Da sa lica mjesta, u što kraćem roku, informišu operativni centar/rukovodioca smjene o činjenicama i eventualnoj pomoći.
2. Da po dolasku na lice mjesta uoče mjesto događaja, da to mjesto zaštite i označe fluorescentnom trakom »STOP POLICIJA» ili drugim priručnim sredstvima. Na otvorenom prostoru, gdje su usamljene kuće ili drugi objekti, obezbjediti širi okolni prostor prečnika bar 40 – 50 m, na kome se najčešće mogu ili pretpostavljamo da mogu naći tragovi relevantni za rasvjetljavanje i dokazivanje krivičnog djela. Kada je u pitanju zatvoreni prostor ne treba dirati ništa, već sve ostaviti u zatečenom stanju do dolaska uviđajne ekipe. Ispred vidljivo obilježenog kruga mjesta događaja, na ulazima zgrada postaviti stražu.
3. Zabrani pristup na mjesto izvršenja nepozvanim licima, čuva mjesto izvršenja, sačuva tragove i predmete od: otuđenja, pomijeranja, uništenja i propadanja²

Vidljivo obilježen krug mjesta događaja se ne smije povrijediti nikada i niotkog, osim u sljedećim situacijama:

- Ako u licu mjesta događaja zateknemo povrijeđene osobe, ući će se u mjesto događaja, pružiti osobi/osobama prvu pomoć, a zatim je odmah transportovati do prve medicinske ustanove.
- Hvatanja izvršioca krivičnog djela ako ga zateknemo u licu mjesta događaja,
- Spašavanje života i materijalnih dobara u velikim katastrofama, kao što su: avio-nesreće,

² U slučaju ubistva npr. Ne smije se dozvoliti pristup na lice mjesta ni najbližoj rodbini, jer nisu rijetki slučajevi da je neko od članova rodbine umješšan u krivično djelo, pa bi imala interesa da izvrši izvjesne promjene ili uništi tragove. Takođe na lice mjesta ne smije se dozvoliti pristup ni ovlaštenim osobama koje ne učestvuju u radu uvijane ekipe

sudari vozova, teške drumske saobraćajne nezgode, rudarske nesreće, poplave, zemljotresi, eksplozije, havarije i sl.

U ovim prilikama u lice mjesta događaja trebaju ulaziti najspretniji uniformisani policajci, a tragovi koji bi se tom prilikom ostavili moraju biti posebno obilježeni. Bilo bi dobro da na donovima obuće imaju znakove raspoznavanja ili bar zavezan kanap preko cipela.

4. Korištenje službenog psa tragača za pronalazak i hvatanje izvršioca krivičnog djela. Razlog za ovo ne treba tražiti isključivo u slučaju vidljivih tragova. Izvršilac djela ostavlja svoj miris na predmetima sa kojima je dolazio u dodir, a samim tim i sa licem mjesta u širem smislu.³
5. Čuvanje i zaštita tragova i predmeta od elementarnih nepogoda.
6. Posebno je bitno da uniformisani službenici policije ili drugi nepozvani koji dođu prije dolaska uviđajne ekipe, ne smiju doticati predmete sa ravnim i glatkim površinama zbog eventualnih nevidljivih tragova izvršioca krivičnog djela (papilarne linije i sl.)⁴
7. Posebnu pažnju obratiti na zatečene i uočljive tragove (trag obijanja, krvni trag, i sl.) do dolaska uviđajne ekipe. Ako je riječ o otvorenom prostoru, zbog promjenljivih atmosferskih prilika neophodno je preduzimati posebne mjere za osiguranje tragova. U praksi su moguće slijedeće situacije:

³ Danas se u svijetu stvara nova grana kriminalistike - sudska odorologija. Konstruisan aparat za ove prilike sličan je «mini usisivaču» putem koga je moguće aservirati trag mirisa i odložiti ga u zato, posebno namijenjene kontejnere. Kad se pronađe osumnjičeni, psu tragaču se da kontejner sa mirisom, i na ovaj način sasvim je moguće identifikovati izvršioca krivičnog djela.

⁴ Da ne treba dirati ništa na licu mjesta potvrđuje slučaj ubistva u stanu koji se dogodio u sarajevskoj općini Centar, kada je tehničar «skinuo» 26 otisaka papilarnih linija a na kraju je utvrđeno da 24 otiska pripadaju kolegama iz policije.

- tragovi stopala (odabrati 3 – 4 najbolje vidljiva otiska obuće ili bosa noge i pokriti ih pogodnim predmetima – sanduk, bure, daska i sl.). Ako stavljamo dasku, onda ispod nje postaviti par cigli – kamenja kako ne bi postavili dasku direktno na trag,
 - lokva krvi (najbolje pokriti odgovarajućom posudom),
 - mrlja krvi na zidu (nasloniti široke daske i sl.),
8. Ako prijete opasnost da se tragovi izgube, bez obzira da li bili u otvorenom ili zatvorenom prostoru, obezbjeđuju se na identičan način, ali ni u kom slučaju se trag ne bi smio dodirivati. Dobro je uvijek postaviti cigle, kamenje ili slične predmete na krajeve, pa preko njih dasku ili neki drugi zaštitni predmet.
9. Ako povrijeđenog treba odvesti u bolnicu, kredom napraviti crtež oko tijela povrijeđenog. Uzeti podatke od osobe koja je odvezla povrijeđenog i obavezno reg. broj vozila.
10. Raspitivati se o očevidcima događaja, ko je prvi stigao na mjesto događaja, ko je prijavio događaj, ko je oštećeni i gdje se trenutno nalazi, ko može pružiti podatke o činjeničnom stanju, izgledu mjesta prije izvršenja krivičnog djela. Osobe koje mogu da pruže korisne informacije zadržati do dalaska uviđajne ekipe (u skladu sa zakonom – do 6 sati), a predhodno ih legitimisati i zadržati im lične isprave. Dobro ih je razdvojiti ako je to moguće ili ih učtivo zamoliti da međusobno ne komuniciraju, a posebno ne o događaju. Ako i nakon upozorenja to čine, zabilježiti ko to čini i kasnije sve to unijeti u službenu zabilješku, a lica dalje držati odvojenim. Ako se očevidcima žuri (avio karte u džepu, put za bolnicu i slični hitni slučajevi) obavezno zapisati njihova imena i adrese i sve to na kraju unijeti u službenu zabilješku, i uputiti ih da do zvaničnog saslušanja se potrudu da što manje diskutuju o događaju.
11. Ne davati nikakva obavještenja niti donositi zaključke ili još gore davati izjave novinarima koji često stignu

prije uviđajne ekipe. Diskretno obratiti pažnju i provjeriti da se među posmatračima nije pritajio izvršilac krivičnog djela.

Slijedeći ovako opisan način i postupak može se kvalitetno ostvariti uloga i zadatak prvog policajca na mjestu događaja, tj. uspješno osigurati mjesto događaja.

LITERATURA:

1. Vladimir Krivokapić i Ostoja Krstić: Kriminalistička taktika, «Policajska akademija» Beograd, 1995.
2. Vladimir Vodinelić i Živojin Aleksić: Kriminalistika, «Informatorec» Zagreb, 1990.
3. Duško Modly: Kriminalistička metodika, «Univerzitet u Sarajevu – FKN» Sarajevo, 1992.
4. Duško Modly: Metodika uviđaja, «Univerzitet u Sarajevu – FKN» Sarajevo, 1999.
5. Vlado Perić: Oblici operativne djelatnosti službe javne bezbjednosti, «Republički sekretarijat unutrašnjih poslova SRH» Zagreb, 1978.
6. Milorad Katić: Osnovi kriminalističke tehnike, «Škola za unutrašnje poslove Sarajevo» Sarajevo 1972.